

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	35070
Nom	Victimologia
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1302 - Grau en Criminologia	Facultat de Dret	3	Primer quadrimestre
1923 - PDT Dret-Criminologia	Facultat de Dret	3	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1302 - Grau en Criminologia	11 - Victimologia	Obligatòria
1923 - PDT Dret-Criminologia	4 - Assignatures obligatòries de tercer curs	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
BELEÑA MATEO, M.ANGELES	295 - Personalitat, Avaluació i Tractaments Psicològics
COLAS TUREGANO, M.ASUNCION	72 - Dret Penal

RESUM

La Victimologia és una assignatura que se centra en l'anàlisi de la figura de la víctima des d'un punt de vista multidisciplinari (psicològic, sociològic, jurídic) i que abraça l'estudi de les raons que poden portar una persona a ser víctima i de la situació subsegüent al fet delictiu per a la persona que l'ha patit –cosa que implica, entre altres qüestions, l'examen de la complexa relació de la víctima amb el sistema de justícia penal en les seues facetes substantiva, processal i assistencial–, així com de les principals estratègies de prevenció i de desvictimació.

L'assignatura Victimologia proporciona a l'alumne un panorama teòric i metodològic dels diversos aspectes de la victimització; això suposa estudiar l'àrea de la victimologia en el seu vessant teòric, descriptiu, explicatiu, predictiu i d'investigació, com també en l'aplicació, l'avaluació, la prevenció, l'assessorament i/o el tractament i seguiment de la víctima en els més variats camps.

L'atenció a les víctimes és una de les àrees de màxim interès i preocupació i indiscutible desenvolupament a Espanya, en l'actualitat, sobretot en assumptes especialment significatius com abusos sexuals, mals tractes en l'àmbit familiar, en el context laboral o, des d'una perspectiva més general, en allò que fa a la relació de la víctima amb el sistema de justícia penal.

CONEXIMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENENTATGE (RD 822/2021)

1302 - Grau en Criminologia

- Saber utilitzar un llenguatge tècnic que permeta expressar els conceptes correctament i des d'una perspectiva de gènere.
- Ser capaç d'apreciar la complexitat i la diversitat del fenomen criminal.
- Saber aplicar les teories criminològiques per explicar la delinqüència i poder prevenir la comissió de delictes.
- Saber atendre les necessitats de la víctima, amb una referència especial a les víctimes de violència de gènere o als menors.
- 8- Saber aplicar les teories criminològiques en l'elaboració de polítiques públiques centrades en la prevenció del delicte i l'atenció a la víctima.
- Saber aplicar les tècniques d'investigació adequades per a la persecució de delictes i la resolució de conflictes socials, garantint la seguretat ciutadana i els drets fonamentals.
- Saber identificar la diversitat i la desigualtat social i les seues conseqüències en relació amb el fet delictiu, la victimització i les respostes davant el crim i la desviació.
- Saber dissenyar programes orientats a la prevenció de la reincidència i la victimització.
- Ser capaç d'analitzar el delicte, el delinqüent i la víctima i dissenyar estratègies de prevenció i d'intervenció, des del respecte als drets humans, la igualtat entre homes i dones, la pau, la sostenibilitat, l'accessibilitat universal i el disseny per a tothom i els valors democràtics.

RESULTATS D'APRENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

-Conèixer la perspectiva històrica i conceptual de la victimologia.

G: 1 i 5

E: 1

-Conèixer les principals dimensions, processos i tipologies en l'estudi de la victimologia.

G: 5

E: 15

-Comprendre la importància del respecte als drets fonamentals de la víctima en el marc del sistema penal.

G: 8

E: 11

-Conèixer i detectar els efectes o conseqüències del delicte en les víctimes a nivell biopsicosociocultural amb especial referència al gènere.

G: 5

E: 5

-Que sàpiguen realitzar l'estudi, la planificació i la prevenció en grups de rics, i campanyes divulgatives a la població general.

E: 1, 5, 8, 16, 22

-Iniciar els alumnes i alumnes en la investigació victimològica, facilitant-los mètodes i tècniques d'investigació en victimologia.

G: 2

E: 11

-Assolir el maneig de les principals tècniques d'avaluació, tractament i intervenció en la victimització. Conèixer-ne els avantatges i els inconvenients.

E: 8, 22

-Conèixer els principals aspectes del sistema de justícia penal espanyol, en els vessants del dret penal substantiu i processal, que presenten rellevància victimològica.

G: 1 y 3.

E: 5, 11, 20 y 22.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. La victimologia. Qüestions conceptuals i metodològiques

La victimologia com a ciència: concepte, objecte i mètode. Aproximació al concepte de víctima des d'una perspectiva victimològica. Breu referència a la història de la victimologia. Aspectes psicològics de la victimització.

2. Àmbits de victimització

Assetjament psicològic laboral (mobbing). Violència familiar. Abús sexual a menors. Altres àmbits de victimització. Prevenció de la victimització.

3. Efectes del delictes en les víctimes

Conseqüències a nivell cognitiu, afectiu, conductual i psicofisiològic. Simptomatologia aguda i posttraumàtica. Altres trastorns habituals en víctimes. Models explicatius. Valoració psicològica i criminològica de les lesions i seqüeles.

4. La víctima i el sistema de justícia penal (I)

La tutela dels interessos de les víctimes en el marc d'un estat social i democràtic de dret. La protecció internacional de les víctimes. La posició de la víctima en el sistema de justícia espanyol: aspectes de dret penal substantiu (concepte juridicopenal de víctima; situacions de vulnerabilitat victimal que el legislador té en compte en el disseny dels tipus penals, les circumstàncies genèriques i altres institucions penals; les infraccions no perseguibles d'ofici i el perdó de la persona ofesa; la víctima i el sistema de sancions penals; altres manifestacions victimològiques en la legislació penal substantiva ()).

5. La víctima i el sistema de justícia penal (II)

Lestatut jurídic de la víctima en el procés penal espanyol (informació, participació, protecció). Les víctimes i la política criminal. La delimitació de la victimologia acadèmica respecto dels moviments socials de suport a les víctimes del delictes.

6. Sistemes d'assistència, reparació i intervenció

Perspectives jurídica, mèdica i psicològica. Programes d'assistència i intervenció amb víctimes. Intervenció en crisis.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	60,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	5,00	0
Elaboració de treballs en grup	10,00	0
Elaboració de treballs individuals	10,00	0
Lectures de material complementari	10,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	35,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	10,00	0
Resolució de casos pràctics	10,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

En les **sessions docents** el professor destacarà els aspectes nuclears de cada lliçó i s'abordan els problemes més complexos que susciten. Per fer-ho, es partirà de supòsits concrets, en la mesura que siga possible connectats amb l'actualitat, i es plantejaran qüestions o activitats als estudiants a fi de promoure la discussió a classe. Es pretén que l'alumne, a més de comprendre els conceptes i institucions bàsiques de l'assignatura, aprenga a raonar jurídicament i criminològicament i a adoptar un discurs crític davant la regulació positiva i les seues possibles implicacions en relació amb la víctima. Pel tal de facilitar aquest **aprenentatge (actiu)**, les classes s'estructuraran preferentment a partir de tasques que el professor explicarà a la classe anterior i que deixarà amb antelació a l'aula virtual (lectura de textos, realització de qüestionaris, resolució de casos pràctics, etc.), i que exigiran un estudi i preparació prèvia per part de l'estudiant, així com la seua participació posterior en el desenvolupament de la classe, durant les quals, sovint, l'exposició magistral es combinarà amb exercicis, individuals o de grup, i altres dinàmiques participatives.

L'assignatura Victimologia és de 6 crèdits ECTS, cosa que suposa, d'acord amb el protocol docent de la Facultat de Dret de la UV, dues sessions docents setmanals d'1 hora i quaranta minuts, a les quals cal afegir la realització d'activitats complementàries al llarg del quadrimestre (com, per exemple, la participació en seminaris interdisciplinaris sobre aspectes d'actualitat relacionats amb l'assignatura).

AVALUACIÓ

Les competències d'aquesta matèria seran avaluades mitjançant una prova escrita de caràcter global, que determinarà el 60% de la qualificació, i també a través de la resolució de problemes i casos pràctics i la realització de treballs i altres activitats aplicades que, d'acord amb el que s'ha indicat en l'apartat de metodologia docent, el professor proposarà al llarg del curs. Aquestes activitats avaluables, que n'hauran de ser com a mínim dues, determinaran el 40% restant de la qualificació.

Per superar l'assignatura, caldrà aprovar l'examen global. Els alumnes que no realitzen avaluació continua es podran presentar a la prova global. En aquest cas, però, la qualificació queda limitada al valor ponderat de l'examen sobre la nota global, de manera que com a màxim podran obtenir un 6 en la qualificació final. Els alumnes que suspenguen la prova global en primera convocatòria, mantindran la qualificació obtinguda en l'avaluació contínua per a la segona convocatòria.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Baca, E., Echeburúa, E. i Tamarit, J.M. (2006) (coord.): Manual de Victimología. València: Tirant lo Blanch.
- Beleña, A. i Báguena, M.J. (en premsa). Aspectos psicológicos de la vitimización.
- Morillas, D.L., Patró, R.M. i Aguilar, M.M. (2014): Victimología: un estudio sobre la víctima y los procesos de victimización. Madrid: Dyckinson.
- Pereda, N. y Tamarit, J.M. (2013): Victimología Teórica y Aplicada. Barcelona, Huygens Editorial.

Complementàries

- Báguena, M.J. (2003): Guía de tratamientos psicológicos eficaces para el trastorno de estrés postraumático. (p. 311-335). En M. Pérez, J.R. Fernández, C. Fernández i I. Amigo (coord.): Guía de tratamientos psicológicos eficaces. Vol. I. Adultos. Madrid: Pirámide.
- Báguena, M.J., Beleña, A., Toldos, M.P., Díaz, A., Roldán, C. & Amigo, S. (2006). Mobbing, género y salud. Investigació subvencionada pel Ministerio de Trabajo i Asuntos Sociales (Instituto de la Mujer), mímeo.

- Báguena, M.J., Villarroya, E., Díaz, A., Beleña, A., Roldán, C. i Reig, R. (2001): Propiedades psicométricas de la versión española de la Escala Revisada de impacto del estresor (EIE-R). *Análisis y Modificación de Conducta*, 27, 581-604.
- Beristain Ipiña, A. (2000): *Victimología. Nueve palabras clave*. València: Tirant lo Blanch.
- Beristain Ipiña, A. (2004): *Protagonismo de las víctimas de hoy y mañana (evolución en el campo jurídico-penal, prisional y ético)*. València: Tirant lo Blanch.
- Cerezo Domínguez, A. (2010): *El protagonismo de las víctimas en la elaboración de las leyes penales*. València: Tirant lo Blanch.
- Daza Bonachela (2015): *"Escuchar a las víctimas. Victimología, derecho victimal y atención a las víctimas"*. Ed. Tirant lo Blanch: Valencia.
- Echeburúa, E. i Guerricaechevarría, C. (2000): *Abuso sexual en la infancia: víctimas y agresores. Un enfoque clínico*. Barcelona: Ariel.
- Echeburúa, E. i Del Corral, P. (1998): *Manual de violencia familiar*. Madrid: Ed. Siglo XXI.
- Fernández, A. i Rodríguez, A. (2002). *Intervención en crisis*. Madrid. Síntesis.
- García Álvarez, P. (2014): *La víctima en el derecho penal español*. Valencia: Tirant lo Blanch
- Ferreiro, X. (2005): *La víctima en el proceso penal*. Madrid: La Ley.
- González, J.P. (dir.) (2007): *Panorama actual y perspectivas de la victimología: la victimología y el sistema penal*. Madrid: Consejo General del Poder Judicial, Centro de Documentación Judicial.
- Gómez Colomer, J.L. (2014): *Estatuto jurídico de la víctima del delito*. Cizur Menor: Aranzadi.
- Labrador, F.J., Rincón, P.P. i De Luis, P. (2004): *Mujeres víctimas de la violencia doméstica. Programa de actuación*. Madrid: Pirámide.
- Lorente Acosta, M. i Lorente Acosta, J.A. (1998): *Agresión a la mujer: maltrato, violación y acoso*. Granada: Ed. Comares.
- Meadows, R.J. (2001): *Understanding violence and victimization*. Nova York: Prentice Hall.
- Morillas, D.L., Patró, R.M. i Aguilar, M.M. (2011): *Victimología: un estudio sobre la víctima y los procesos de victimización*. Madrid: Dykinson.
- Pozuelo Pérez, L. Rodríguez Orcajo, D. "El papel de la víctima en el Derecho Penal". *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*, Madrid, 2021.
- Subijana Zunzunegui, J.I. (2006): *El principio de protección de las víctimas en el orden jurídico-penal*. Granada: Comares.
- Soletto Muñoz (dir.) (2019) *"Justicia restaurativa: una justicia para las víctimas"* Ed. Tirant lo Blanch: Valencia.
- Varona Martínez (coord.) (2018) *"Victimología: en busca de un enfoque integrador para repensar la intervención con víctimas"* Ed. Aranzadi: Cizur Menor.
- Varona Martínez, Gema; Zuloaga Lojo, Lohitzune & Francés Lucumberri, Paz (2019). *Mitos sobre delincuentes y víctimas: argumentos contra la falsedad y la manipulación.*: Universidad Pública de Navarra = Nafarroako Unibertsitate Publikoa : Los Libros de la Catarata. ISBN:978-84-9097-758-3.
- Villacampa, C. (Coodinadora), Cerezo, A.I. y Gómez-Gutiérrez, M.M. (2019). *Introducción a la Victimología*. Madrid: Ed. Síntesis (ISBN: 978-84-91713982)